

ความรู้สร้างชาติ : Smart Citizen creates Smart Nation

ชนันทกานต์ บุญยศสวัสดิ์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

Smart Nation เป็นวิสัยทัศน์ของนาย Lee Hsien Loong นายกรัฐมนตรีของประเทศสิงคโปร์ในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) ที่ต้องการจะพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศอัจฉริยะที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของโลก พร้อมกับการเป็นเมืองน่าอยู่ มีชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพของประชากร ตลอดจนการสนับสนุนภาคธุรกิจให้สร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มซึ่งจะเป็นฐานสำคัญในการเติบโตในอนาคตต่อไป

วิธีการขับเคลื่อนผลักดันประเทศสู่การเป็น Smart Nation ของสิงคโปร์นั้น สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาระบบเมืองและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการสร้างระบบเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายการเป็นเมืองอัจฉริยะได้โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นตัวช่วยจัดการระบบและยัง

สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย การเริ่มต้นดำเนินงานของสิงคโปร์โดยการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของภาครัฐจากเดิมเป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e - government) และพัฒนาต่อเนื่องมาจนเป็นระบบ Civil Service Computerisation Programmer อย่างไรก็ตาม แม้การปรับเปลี่ยนระบบราชการให้เป็นรูปแบบดิจิทัลจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ แต่การขับเคลื่อนประเทศให้เป็น Smart Nation ได้นั้น ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ตลอดจนองค์กรสาธารณะต่าง ๆ อีกด้วย

ในระยะต่อมา รัฐบาลของสิงคโปร์เลือกใช้นโยบายและแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งนโยบายหลัก 3 ประการที่สิงคโปร์เลือกใช้แบ่งออกได้เป็น นโยบายทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายการจัดการระบบเมืองและสุขภาพ และนโยบายที่ช่วยกระตุ้น

ผลักดันความร่วมมือระหว่างประชาชนและชุมชนเพื่อสร้างสังคมเข้มแข็งโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วย ทั้งนี้ การจะขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวมานั้น จำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมในด้านอื่น ๆ ก่อน เพื่อให้การพัฒนาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของภาครัฐที่ให้กับประชาชน หรือเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม เพื่อให้มีความพร้อมในการผลิตสินค้าและบริการได้

2. การเป็นสังคมแห่งข้อมูลและการสร้างสรรคนวัตกรรมอย่างยั่งยืน

การมีแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง เปิดเผย และเชื่อถือได้ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ในการวางแผน ประเมินความเสี่ยงในการลงทุนต่อไป ทั้งนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ก็ควรมีระบบในการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยมิชอบ รวมทั้งการกระตุ้นหรือการส่งเสริมการลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนา ก็เป็นอีกส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้มีการผลิตเทคโนโลยีหรือ

นวัตกรรมใหม่ ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตของประเทศต่อไป

3. การเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละระดับของผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์มากขึ้น การเพิ่มสมรรถนะของบุคคลทั่วไปเพื่อให้มีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดและอนาคต หรือการเชิญชวนจูงใจให้นักวิทยาศาสตร์และวิศวกรให้เข้ามาทำงานกับรัฐบาลโดยร่วมกันวางแผนแก้ปัญหา และพัฒนาประเทศเพื่อความยั่งยืน

การใช้นโยบายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเทศ

เป้าหมายการพัฒนาชาติของสิงคโปร์ ถูกขับเคลื่อนโดยใช้นโยบาย 3 ด้านประกอบกัน ได้แก่ นโยบายทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายการจัดการระบบเมืองและสุขภาพ และนโยบายที่ช่วยกระตุ้นผลักดันความร่วมมือระหว่างประชาชนและชุมชนเพื่อสร้างสังคมเข้มแข็ง นอกจากการใช้นโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นระบบเศรษฐกิจดิจิทัลแล้ว สิงคโปร์ยังคำนึงถึงส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบ ยกตัวอย่างเช่น การจัดการระบบฐานข้อมูล big data

ซึ่งเป็นฐานข้อมูลในการวางแผน วิเคราะห์ ความเป็นไปได้ในการเติบโต การลงทุนในการวิจัยและพัฒนาของสถาบันวิจัยแห่งชาติ และการจัดทำโครงการร่วมกันของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โครงการร่วมของ SMRT – NTU เพื่อวิจัยเทคโนโลยีระบบราง หรือโครงการ FinTech Regulatory Sandbox ของกระทรวงการคลัง ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นระบบวิจัยร่วมระหว่างภาครัฐกับมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น ๆ อาจถือได้ว่า โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ และผู้จัดทำนโยบายในระดับต่าง ๆ จำเป็นต้องรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในการพัฒนาระบบการจัดการเมืองและสุขภาพจะเน้นไปยังส่วนประกอบของระบบเมือง 3 ส่วนสำคัญก่อน อันได้แก่ ระบบการขนส่ง, ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม, สุขภาพและการเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยทดลองทำเป็น pilot project ในเขตต่าง ๆ ก่อน และนำผลที่ได้มาประเมินผลเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคก่อนการเริ่มใช้จริงทั้งหมดภายในประเทศต่อไป นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดทำแอปพลิเคชัน OneService ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่ประชาชนสามารถส่งเรื่องร้องเรียนหรือปัญหาต่าง ๆ มายังภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว แอปพลิเคชันนี้จะรวมตัวแทนเจ้าหน้าที่จาก

ทุกกระทรวงเข้าด้วยกันเพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อ การมีระบบบริหารความคิดเห็นและช่วยเหลือประชาชนรวมกันในจุดเดียวเป็นรายละเอียดที่สำคัญต่อภาครัฐ เพราะทำให้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม การวางนโยบายและแผนที่มีความสอดคล้อง เชื่อมโยง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่แบ่งแยก อันจะเป็นผลดีต่อการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็น Smart Nation ต่อไป นอกจากนี้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งและผูกพันของคนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีสามารถทำให้คนมีปฏิสัมพันธ์กันง่ายขึ้นและมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีความเข้มแข็ง มั่นคง และปลอดภัย

ถึงแม้การเลือกใช้นโยบายที่แตกต่างกันจะให้ผลลัพธ์แตกต่างกัน เช่น การใช้นโยบายส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อช่วยกระตุ้นการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางเศรษฐกิจให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันนโยบายเพียงนโยบายเดียวก็อาจตอบรับกับวัตถุประสงค์ได้หลากหลาย เช่น การจัดทำฐานข้อมูลและการเปิดเผยข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากจะเป็นประโยชน์ทั้งกับภาครัฐเอง แต่ภาคเอกชนและภาคสังคมยังได้รับประโยชน์อีกด้วย และยังเป็นส่วนสนับสนุนความร่วมมือในภาคธุรกิจ การจัดการระบบเมืองและสุขภาพโดยเป็น

สิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการกับปัญหาภายในชุมชน และใช้ในการพัฒนาความร่วมมือของชุมชนโดยการทำประโยชน์เพื่อสังคมร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในชุมชนอีกด้วย

บทเรียนจากสิงคโปร์

จะเห็นได้ว่า ประเทศสิงคโปร์พยายามขับเคลื่อนประเทศให้เป็น Smart Nation ผ่านทางการใช้นโยบายสำคัญ 3 ด้าน ประกอบกัน แต่การขับเคลื่อนดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อประชาชนเข้าใจถึงเหตุผล ความจำเป็น และหลักการของการพัฒนาประเทศอย่างถ่องแท้ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของประชาชน และการเสริมสร้างสมรรถนะ เพื่อให้เป็นบุคคลที่สามารถดำเนินชีวิตและเป็นแรงงาน อยู่ภายใน Smart Nation ได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องวางแผนดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน และต้องเห็นผลที่ชัดเจนจึงจะเป็นประโยชน์

ประชาชนของประเทศสิงคโปร์นั้นมีความแตกต่างกัน ทางเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา การสร้างเทคโนโลยีใด ๆ ก็ตามจำเป็นที่จะต้องทำให้ประชาชนทุกคนของประเทศสามารถเข้าถึงได้ จึงจำเป็นจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันของผู้สร้างและผู้ใช้เทคโนโลยีอยู่เป็นประจำ เพื่อบอกเล่าถึง

รายละเอียด ข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน ซึ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกันเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

ในประเทศไทยนั้น ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้มากขึ้น แต่ยังคงขาดภูมิคุ้มกันและความเท่าทันในเทคโนโลยี เกิดปัญหาอาชญากรรมทางโลกไซเบอร์มากขึ้น ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการลอกเลียนแบบ Net Idol หรือบุคคลในสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมของประเทศต่อไป ดังนั้น การสร้างความรู้ และการเพิ่มสมรรถนะทางด้าน ICT ของประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร็ว เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กหรือเยาวชนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ตระหนักถึงภัยและความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ โดยอาจจะจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนภายในห้องเรียน การยกตัวอย่างปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์ที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงภัยอันตรายและอาชญากรรมที่อยู่ในโลกออนไลน์

การใช้สื่อออนไลน์ที่เหมาะสมยังสามารถช่วยให้เด็กเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้มากขึ้นโดยอาจจะให้เด็กเรียนเนื้อหา

พื้นฐานมาล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน แล้วอาจารย์ผู้สอนอธิบายเพิ่มเติมในคลาสพร้อมสอนทำโจทย์ประยุกต์ เพื่อปลูกฝังวินัยให้เด็กรู้จักชวนชวายหาความรู้ และเตรียมพร้อมสำหรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งยังเป็นการสร้างห้องเรียนคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เด็กได้ใช้ความรู้พื้นฐานที่มีในการคิดต่อยอดขึ้นไป เนื้อหาวิชาที่ยากยิ่งขึ้น โดยทำให้เด็กไม่รู้สึกรว่าเป็นการยัดเยียดเนื้อหาที่มากเกินไปจนเกินไป ทั้งยังลดจำนวนการบ้านลง ทำให้เด็กมีเวลาทำกิจกรรมสันทนาการ เล่นกีฬา หรือเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมบุคลิกลักษณะให้มีความเอื้อเพื่อพ่อแม่ เคารพในความแตกต่างของบุคคล รู้จักการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนจนลักษณะนิสัยที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนี้ การอบรม เลี้ยงดู และการสนับสนุนจากครอบครัวก็เป็นอีกส่วนสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นคนดี มีสมรรถนะ และความสามารถที่เหมาะสม เป็นกำลังสำคัญในพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งพ่อ แม่ และผู้ปกครองของเด็กควรรับทราบและเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ดังนั้น การจัดหลักสูตรอบรมผู้ปกครองให้มีความรู้เท่าทันกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะ กระบวนการคิดของ

ผู้ปกครองให้เป็นไปได้ในแบบที่สังคมต้องการ นอกเหนือจากนั้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังมีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะ เป็นพื้นฐานของพฤติกรรม และการแสดงออกของเด็กอีกด้วย หากเด็กได้รับการอบรมดูแลอย่างใกล้ชิด มีการส่งเสริมทักษะ และความสามารถพิเศษของเด็กอย่างเหมาะสม จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ และขีดความสามารถของเด็กให้มีคุณลักษณะที่ดี เหมาะสม และจำเป็นสำหรับการเติบโตต่อไป ซึ่งระดับคุณภาพของประชาชนยังมีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศอีกด้วย โดยหากพิจารณาจากความเป็นไปได้ว่า หากเด็กหรือเยาวชนในประเทศไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้อาจถูกหลอกลวง หรือชักจูงไปในทางที่ผิดจากกลุ่มผู้ก่อการร้าย หรือกลุ่มค้ายาเสพติด เติบโตขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคมดังกล่าว ตลอดจนจนการเติบโตเป็นผู้ก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ความรู้ของประชาชนนั้นถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งหากประชาชนในชาติมีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนแล้ว ย่อมจะเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อน

นโยบายของประเทศให้ก้าวไปสู่เป้าหมายได้อย่างแน่นอน

ปัจจัยอื่น ๆ ที่ประเทศสิงคโปร์ในการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็น Smart Nation นั้น คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่าง ๆ มีลักษณะแยกกันอยู่ ไม่เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน และไม่ค่อยมีการทำกิจกรรมร่วมกัน การเป็นชุมชนในลักษณะต่างคนต่างอยู่แบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้ร้ายก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ในปัจจุบัน สังคมมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ การขาดความสังเกตและการใส่ใจปัญหาของผู้อื่น การคิดว่าปัญหาของผู้อื่นไม่เกี่ยวข้องกับตนเองเป็นความประมาท หากเกิดปัญหาขึ้นแล้วจะแก้ไขได้ยาก แต่สามารถป้องกันการเกิดปัญหาขึ้นได้จากการดูแลกัน และความรับผิดชอบต่อสังคมของคนในชุมชน การขาดความเข้มแข็งของชุมชนจึงนับเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องแก้ไขอย่างจริงจังเช่นกัน เพราะมีความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาสังคมในด้านอื่น ๆ การมีสังคมที่เข้มแข็ง สอดส่องดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะช่วยลดการเกิดอาชญากรรมได้ทางหนึ่ง และยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง

บรรณานุกรม

บทความเผยแพร่เรื่อง “Singapore’s

Smart Nation Initiative – A Policy and Organisational Perspective” Lee Kuan Yew School of Public Policy, National University of Singapore retrieved from https://lkyspp.nus.edu.sg/docs/default-source/case-studies/singapores_smart_nation_initiative.pdf?sfvrsn=53129b0b_0

บทความเผยแพร่เรื่อง “Becoming Citizens of the Smart Nation” Singapore Policy Journal, A Harvard Kennedy School student publication retrieved from <http://spj.hkspublications.org/2017/05/29/becoming-citizens-of-the-smart-nation/>

บทความเผยแพร่เรื่อง “Strategic National Projects to Build a Smart Nation” Smart Nation and Digital Government Office retrieved from <https://www.smartnation.sg/happenings/press-releases/strategic-national-projects-to-build-a-smart-nation>